

تبیین عدالت آموزشی در بین اساتید دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۲۰ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۲۴

خلاصه

مقدمه: عدالت آموزشی یکی از اهداف بسیار مهم در نظام‌های آموزشی سراسر دنیاست. عدالت آموزشی می‌تواند آموزش را در تمامی حوزه‌ها متحول نموده، زمینه بروز انگیزه، استعدادها و توانایی‌ها را در سطح کلان فراهم نماید. لذا این مطالعه با هدف تبیین عدالت آموزشی بین اساتید دانشگاه‌های علوم پزشکی با استفاده از مطالعه گراند تئوری انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر مطالعه گراند تئوری است که با مشارکت ۱۲ نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی با استفاده از نمونه گیری مبتنی بر هدف در سال ۱۳۹۹ - ۱۴۰۰ انجام شد. نمونه گیری تا رسیدن به اشباع داده‌ها ادامه یافت. داده‌ها با استفاده از مصاحبه عمیق و چهره به چهره جمع آوری شد. تمام مصاحبه‌ها ضبط، دستنویس و سپس خط به خط تحلیل شد و از نرم افزار Microsoft Word 2013 برای ثبت مصاحبه‌ها و کدهای استخراج شده استفاده شد. به منظور تحلیل داده‌ها از روش استراس و کوربین ۱۹۹۸ استفاده شد.

نتایج: مشارکت کنندگان تحقیق شامل ۶ مرد و ۶ زن بودند. عدالت آموزشی بین اساتید در دانشگاه‌های علوم پزشکی شامل ۳ طبقه اصلی فرصت‌های برابر آموزشی، تبعیض و پیامدهای عدالت آموزشی بود. هر کدام از طبقات شامل چندین زیرطبقه می‌باشند. فرصت‌های برابر آموزشی به عنوان مفهوم مرکزی پژوهش شناسایی شد.

نتیجه گیری: آشنایی با چگونگی مواجهه دانشگاه‌های علوم پزشکی با مقوله عدالت آموزشی می‌تواند در توزیع عدالت آموزشی بین اساتید در دانشگاه‌های مختلف موثر بوده و در نتیجه زمینه را برای انگیزه و بروز توانمندی و نوآوری اساتید در سطوح خرد و کلان فراهم نماید.

واژگان کلیدی: عدالت آموزشی، اساتید، گراند تئوری، مطالعه کیفی، دانشگاه علوم پزشکی

پی نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

راحله محمدی^۱

یوسف نامور^{۲*}

اعظم راستگو^۱

معصومه خیرخواه^۳

توران سلیمانی^۱

^۱گروه علوم تربیتی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران

^۲گروه علوم تربیتی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی،

اردبیل، ایران (نویسنده مسئول)

^۳گروه مامایی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم

پزشکی ایران، تهران، ایران

Email: yosefy650@yahoo.com

مقدمه

در اوایل قرن حاضر، تامین آموزش بر اساس استعدادها مورد توجه متخصصان قرار گرفت و از نیمه دوم قرن حاضر، شعار عدالت آموزشی مطرح شد. عدالت آموزشی در سال‌های اخیر، کانون توجه متخصصان تعلیم و تربیت بوده است (۲). اغلب در رقابت‌های مختلف نیز افراد یا احزاب با ابزار عدالت به جنگ یکدیگر می‌روند؛ وجود یا فقدان آن را در بخش‌های مختلف جامعه مورد توجه قرار داده و از آن استفاده می‌نمایند. از جمله سازمان‌هایی که بحث عدالت به عنوان یک چالش در آنها همیشه مطرح بوده، دانشگاه‌ها هستند (۲). تمرکز بر روی مسئله عدالت در طول تاریخ نشان می‌دهد که انسان‌ها یک تمایل ذاتی برای عدالت دارند و شاید به همین دلیل است که تلاش برای پیاده سازی آن همواره وجود داشته است و این موضوع در خط مقدم بسیاری از سیاست‌های دولت قرار گرفته است (۳). عدالت در همه عرصه‌ها خصوصاً در عرصه آموزش به عنوان یکی از شاخصه‌های مهم توسعه همه جانبه و بقای سیستم و نظام‌های طبیعی و اجتماعی قابل طرح و بررسی است (۴). برپایی عدالت آموزشی یکی از اهداف بسیار مهم و کلیدی در نظام‌های آموزشی سراسر دنیاست. زیرا آموزش مهم‌ترین سرمایه ای است که در دسترس عامه مردم قرار دارد و بنیان همه تحولات در جامعه می‌باشد (۵). امروزه عدالت آموزشی یکی از زیر بنایی‌ترین ابعاد عدالت است که پیشرفت جامعه منوط به تحقق آن است. عدالت آموزشی می‌تواند آموزش را در تمامی حوزه‌ها متحول نموده، زمینه بروز استعدادها و توانایی‌ها را در سطح کلان فراهم نماید (۶). عدالت آموزشی زمانی محقق می‌گردد که از طریق درون داده‌ها و فرآیندهای جاری در محیط آموزشی، یادگیرندگان قادر باشند به پیامدها یا همان هدف غایی دست یابند (۷). مؤلفه‌های اصلی عدالت آموزشی از دیدگاه جان راولز، که مورد قبول جامعه تعلیم و تربیت قرن حاضر نیز قرار گرفته عبارتند از: برابری در منابع فیزیکی، برابری در روابط اساسی و برابری برنامه درسی (۸). در تحقیقاتی که تا کنون در مورد عدالت آموزشی صورت

گرفته، عدالت آموزشی در سه بعد عدالت توزیعی، رویه ای و تعاملی مفهوم سازی شده است. عدالت توزیعی اشاره به عدالت ادراک شده در نتایج و پیامدهایی است که عاید افراد می‌شود. در مقابل عدالت رویه ای، عدالت ادراک شده در باب ابزارها و رویه‌هایی است که برای تخصیص پیامدها به افراد استفاده می‌شود و عدالت تعاملی نیز به ادراک عدالت در ارتباطات بین افراد اشاره دارد (۹).

یکی از موثرترین راههای تحقق عدالت اجتماعی تامین فرصت‌های آموزشی یکسان است. در جهان کنونی یکی از شاخص‌های پیشرفت اجتماعی، آموزش و چگونگی بهره مندی از آن می‌باشد. بر همین مبنا کشورها به ویژه کشورهای در حال توسعه درصدد ایجاد فرصت‌های برابر دسترسی و عدالت در آموزش هستند (۱۰). در واقع عدالت آموزشی به مهیاسازی فرصت‌های برابر، متناسب با نیازهای ویژه هر فرد اشاره دارد زیرا افراد در دانش، مهارت، توانایی، انواع یادگیری و گیشیته فرهنگی و نیازهای آموزشی شان با هم متفاوت هستند. منظور از فرصت برابر جلوگیری، حذف یا کاهش تبعیض بین افراد از لحاظ جنسیت، نژاد، وضعیت جسمانی، سنی، زبانی و طبقه اجتماعی است (۱۱). عدالت آموزشی به معنای فراهم آوردن برابری فرصت‌های آموزشی برای اساتید است که اغلب به برابری در برخورد‌های سیستم آموزشی با اساتید مربوط می‌شود. این شکل از عدالت اشاره به وجود تعاملات و رفتارها و شیوه عملکرد مبتنی بر انصاف، برخورد بدون جانبداری، رعایت عدالت در ارزیابی و ارائه امتیازها دارد که می‌تواند باعث انتقال حس ارزشمندی به اساتید شود (۱۲). وقتی عدالت آموزشی در یک نظام آموزشی حاکم باشد فرهنگ آن جامعه هماهنگی و پایدار خواهد بود و در راستای این فرهنگ هماهنگ، توسعه فکری، اقتصادی، سیاسی و آموزشی ایجاد می‌شود. برنامه جامع آموزش عالی نظام سلامت در راستای تحقق اهداف برنامه تحول نظام سلامت، سندی راهبردی است که بر مبنای اسناد بالا دستی از جمله چشم انداز ایران ۱۴۰۴، نقشه جامع علمی

دست یافت. بنابراین مطالعه حاضر با هدف تبیین عدالت آموزشی اساتید دانشگاه های علوم پزشکی با استفاده از مطالعه گراند تئوری طراحی گردید.

روش کار:

این مطالعه کیفی با هدف تبیین عدالت آموزشی بین اساتید دانشگاه های علوم پزشکی بر مبنای تحقیق کیفی نظریه داده بنیاد (گراند تئوری) نسخه اشتراوس و کورین انجام شد. گراند تئوری برای شناسایی فرآیندها در بستر اجتماعی شان و تجزیه و تحلیل و تفسیر عوامل و وضعیت های مرتبط با فرآیندها مناسب است و از سوی دیگر به شناسایی، توصیف، و توضیح فرآیندهای تعاملی بین افراد و گروه ها در یک بستر اجتماعی می پردازد (۱۸). در این روش پیش فرض پژوهشگر بر این امر استوار است که مفاهیم مربوط به یک پدیده کاملاً شناسایی نشده و یا حداقل همه مفاهیم و ارتباطات بین پدیده ها در جامعه یا محیط مورد نظر به خوبی درک نشده و یا روابط بین مفاهیم به خوبی توسعه نیافته است (۱۹).

مشارکت کنندگان این مطالعه اعضا هیئت علمی در موقعیت های مختلف از جمله رئیس، معاونت های آموزشی، مدیران گروه های آموزشی و غیره بودند که به صورت هدفمند^۱ و به صورت گلوله برفی^۲ و با حداکثر تنوع^۳ انتخاب شدند، اعضای هیئت علمی از گروه های مختلف آموزشی از چهار مرتبه علمی مربی، استادیار، دانشیار و استاد از دانشگاه های علوم پزشکی انتخاب شدند. پژوهشگر جمع آوری داده ها را با استفاده از نمونه گیری تئوریک تا رسیدن به اشباع داده ها ادامه داد، فرایندی که از سال ۹۸ تا ۱۴۰۰ ادامه داشت. در مجموع در این مطالعه تا رسیدن به مرحله اشباع داده ها، ۱۲ مصاحبه عمیق با افراد مشارکت کنندگان کور انجام شد. معیارهای ورود به مطالعه شامل داشتن تخصص و اطلاعات غنی افراد در این حوزه، آگاهی از سیاست های دانشگاه های علوم پزشکی، تجربه داشتن و

کشور، نقشه جامع علمی سلامت و برنامه تحول نظام سلامت تدوین گردید. توجه به نیازهای مهم کشور در عرصه سلامت، تاکید بر اعتلای دانشگاه ها و ورود به دانشگاه های هزاره سوم، تحقق آموزش پاسخگو و عدالت محور، بهره مندی از فناوری های نوین و توجه به نهادینه سازی اخلاق حرفه ای از ویژگی های برجسته تحول نظام سلامت می باشد (۱۳). یکی از اهداف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تحقق این سیاست ها بوده و در صدد تدوین برنامه های عملیاتی برای رسیدن به این سیاست ها می باشد که مطالعه حاضر برای رسیدن به این هدف طراحی شده است.

عدالت محور شدن دانشگاه ها که از مراکز مهم یادگیری و نماد عدالت آموزشی محسوب می شود جزء ضروریات است. در محیط های تحصیلی و به ویژه دانشگاه ها وجود شرایط عادلانه و رویت اصول و قواعد عدالت از طریق انتقال حس ارزشمندی به اساتید می تواند آنها را ایجاد انگیزه و افزایش توانمندی متمایل نماید. علاوه بر این ادراک حضور برابری، تردیدها و نگرانی های افراد را در باب تضييع حقوق و آزادی آنها بر طرف می کند (۱۵-۱۴). در مطالعه فاطمی و همکاران، برخورداری از تسهیلات، تجهیزات و امکانات برابر از مضامین اصلی تحقق عدالت آموزشی بوده است (۱۶). گل پرور نیز در مطالعه خود به این نتیجه رسید که تضعیف اخلاق حرفه ای و پایبندی ضعیف به قوانین ناشی از بی عدالتی آموزشی می باشد (۱۷). مقوله عدالت آموزشی در سال های اخیر کانون توجه بوده و از جنبه های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است اما در عرصه های علوم پزشکی کمتر به آن پرداخته شده است. لذا جهت شناسایی مفهوم و فرایند عدالت آموزشی در دانشگاه های علوم پزشکی از نگاه اساتید، نیاز به پژوهش کیفی با رویکرد نظریه داده بنیاد جهت شناخت عمیق پدیده عدالت در آموزش بوده تا از طریق آن به شناخت زمینه ای و موجود از چیستی یا ماهیت و روند عدالت در آموزش

³ Maximum Variance

¹ Goal oriented or purposive sampling

² Snowball

آنها خواسته شد برای توصیف موضوع مطرح شده مثال‌هایی ارائه دهند و یا دلایل پاسخ‌های خود را شرح دهند. جهت درک کامل و دقیق گفته‌های مشارکت‌کنندگان از سوالات جستجوگر از قبیل لطفاً در این مورد بیشتر توضیح دهید» یا منظور هدف شما از بیان... چیست؟ استفاده شد. در پایان مصاحبه‌ها با چند سؤال باز از قبیل فکر می‌کنید چیزی در این رابطه بیان نکرده باشید؟ یا چیز دیگری به نظرتان می‌رسد؟ ادامه پیدا کرد. تمام مصاحبه‌ها ضبط شده و سپس بلافاصله توسط فرد محقق بارها شنیده و دست‌نویس شد. پژوهشگر پس از هر مصاحبه همانند یک ناظر خارجی مصاحبه‌ها را مورد نقد و بررسی قرار می‌داد و نقاط ضعف و قوت مصاحبه‌ها را مشخص می‌نمود و مواردی را که باید در مصاحبه‌های بعدی لحاظ می‌شدند مرور می‌کرد. همچنین از روش یادداشت در عرصه استفاده گردید. هنگام حضور محقق در عرصه محیط‌های آموزشی و دفاتر کار افراد شرکت‌کننده در دانشگاه دانشکده‌ها در حین مصاحبه با شرکت‌کنندگان، زمان‌هایی برای مشاهده اختصاص داده شد، رفتارهای غیرکلامی و تعاملات مدیران و اعضا هیئت علمی با دانشجویان و سایر همکاران مورد بررسی قرار گرفت. در طول این تحقیق، فرآیندهای جمع‌آوری داده‌ها، کدگذاری و تجزیه و تحلیل به طور همزمان انجام گرفت و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش توصیه شده استراس و کوربین (۱۹۹۸) استفاده شد (۲۰). تحلیل محتوای مصاحبه‌های انجام شده طی فرآیندی منظم و در عین حال مداوم از مقایسه داده‌ها بود و برای این کار از فرآیند سه مرحله‌ای کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی استفاده شد. فرآیند کدگذاری داده‌ها در جریان گردآوری داده‌ها بدین شکل به اجرا درآمد. در ابتدا فایل صوتی مصاحبه‌های ضبط شده به صورت متن درآمد و برای کدگذاری باز، متن مصاحبه‌ها چندین بار خوانده و مفاهیم اصلی استخراج و به صورت کد ثبت شد و سپس کدهای مشابه در دسته‌هایی قرار گرفتند. در کدگذاری محوری

آگاهی از وضعیت دانشگاه‌های علوم پزشکی، و علاقمند به مشارکت در پژوهش بودند. محیط پژوهش انجام مصاحبه‌ها در عرصه بود. با توجه به هدف مطالعه محیط پژوهش دفاتر مدیران گروه و معاونت‌های آموزشی و روسای دانشکده و هیئت علمی بود.

در این مطالعه پژوهشگر پس از توضیح اهداف پژوهش، از هر یک مشارکت‌کنندگان برای شرکت در مطالعه و ضبط مصاحبه رضایت آگاهانه اخذ نمود و توضیح داد که مشارکت‌کنندگان حق دارند در هر مرحله، از ادامه مصاحبه انصراف دهند. همچنین به مشارکت‌کنندگان در مورد محرمانه ماندن نام و نام خانوادگی ایشان در گزارش تحقیق اطمینان داده شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه و مشاهده بود. محقق با حضور خود در موقعیت مصاحبه زمینه را برای مصاحبه و مشاهده فراهم می‌کرد و پس از اتمام جلسه به گیاده کردن متن مصاحبه ضبط شده، و بازنویسی مشاهدات پرداخت. روش اصلی گردآوری داده‌ها در این پژوهش مصاحبه عمیق بدون ساختار با استفاده از سوالات باز بود. محل انجام مصاحبه‌ها با توافق قبلی، محل کار مشارکت‌کنندگان بود و زمان مصاحبه در موقعیتی تعیین شد که عاملی باعث مخدوش شدن روند مصاحبه نگردد. در ابتدا با احوال‌پرسی برای وارد شدن در مصاحبه با سوالات اولیه دموگرافیک مانند: سن، پست سازمانی، مدت‌زمان اشتغال در امور آموزشی، رشته تخصصی، رتبه دانشگاهی، سابقه کار، سابقه مدیریت شروع و سپس سوالات مربوط به عدالت آموزشی مطرح شد. سوالات در ابتدا عبارت بود از: لطفاً برداشتن از عدالت آموزشی را توصیف کنید؟ تجربیاتتان را از عدالت آموزشی در نظام آموزشی شرح دهید؟ تجربه خوشایند یا ناخوشایندی در خصوص عدالت آموزشی بین اساتید در دانشگاه دارید لطفاً در این باره برایمان بگویید؟ و با توجه به تجارب مشارکت‌کنندگان در طی مصاحبه‌ها برای ادامه عمیق‌تر مصاحبه و کامل‌تر شدن آن و دستیابی به داده‌های غنی‌تر بر اساس نوع پاسخ مشارکت‌کنندگان از

اصلی شناخته شد. این متغیر تمام خصوصیات متغیر مرکزی را دارا بوده و با تمامی طبقات در ارتباط می باشد و طی تمامی این مسیر (طبقات) در نهایت برای رسیدن به عدالت آموزشی است (جدول شماره ۲). در این بخش به توضیح مفاهیم فوق پرداخته می شود.

فرصت های برابر آموزشی

این طبقه با ویژگی های "ایجاد فرصت آموزش مبتنی بر توانمندی"، "عدالت مداری در محیط های آموزشی" و "اعطای امتیاز بر اساس توانمندی" مشخص شد. مشارکت کنندگان اعتقاد داشتند در صورتی عدالت آموزشی بین اساتید در دانشگاه های علوم پزشکی برقرار می شود که همه اساتید از فرصت های آموزشی یکسانی برخوردار بوده و همه گروه ها از امکانات و تجهیزات برابر و امتیازات مشابهی متناسب با توانمندی بهره مند باشند.

عدالت یعنی همه به یک اندازه از امتیازات و مضرات و منافع آموزشی بهره مند شوند. یعنی هم اساتید، هم دانشجویان و هم جامعه. یعنی اینکه جویری نباشد که یک تعدادی آموزش به نفعشان باشد و یک عده دیگر ضرر کنند یا اینکه منافع به یک عده برسد و به یک عده دیگر نرسد. حتی برای اساتید هم هست به نظرم یک استادی که وارد یک دانشگاهی می شود باید از تمام امکانات اون دانشگاه بهره مند شود که سطح علمی اش ارتقا یابد فرصت های جدیدی برایش ایجاد شود (مصاحبه کننده شماره دکتر شوقی ۶).

مشارکت کننده دیگری در این خصوص بیان کرد: اگر بخواهم تعریفی از عدالت آموزشی بکنم یک تساوی ها و یک سری برابری ها در موارد آموزشی و سیستم آموزشی می تواند باشد و هم چنین یک سری یکسان سازی ها بر اساس مکان و دانشگاه (خانم ثابتی).

مشارکت کننده دیگری در خصوص اعطای امتیاز بر اساس توانمندی و ارتقا اساتید مبتنی بر شایستگی این چنین بیان کرد: است اول بیان شایستگی ها را مشخص کنن بعد بر اساس شایستگی ها به طرف امتیاز بدن مثلا در بحث پژوهشی بگن چون فلانی n ایندکس هشت است بهش این امکانات پژوهشی را می دهیم یا گرانت میدیم مثلا در دانشگاه گفته

طبقات به طبقات محوری خود ربط داده شدند تا تبیین های دقیق تر و کامل تری درباره پدیده ارائه شد. همچنین در کدگذاری محوری دسته های اولیه ای که در کدگذاری باز تشکیل شده بودند با هم مقایسه و انهایی که با هم شباهت داشتند حول محور مشترکی قرار گرفتند. در نهایت در کدگذاری انتخابی یکپارچه سازی و پالایش مقوله ها انجام شد و یک مقوله به عنوان مقوله مرکزی انتخاب شد.

جهت افزایش اعتماد و اعتبار علمی داده ها از روش هایی که توسط گوبا و لینکلن پیشنهاد شده است استفاده شد (۲۱). از این رو به منظور اطمینان از مقبولیت و صحت و درستی داده ها و تایید پذیری درگیری مداوم با داده ها و تایید داده ها توسط مشارکت کنندگان، همکاران تیم تحقیق و چند نفر متخصص خارج از تیم تحقیق صورت گرفت. جهت تعیین قابلیت وابستگی دو نفر از تیم تحقیق جداگانه مصاحبه ها را کدگذاری نمودند که بین نظرات توافق زیادی وجود داشت. همچنین در جمع آوری، پیاده سازی و ثبت داده ها و تخصیص زمان کافی برای جمع آوری داده ها نهایت دقت صورت گرفت. در زمینه انتقال پذیری اطلاعات کسب شده توسط دو نفر از اعضای هیات علمی خارج از گروه تحقیق و صاحب نظر در زمینه تحقیقات کیفی مورد بررسی و تایید قرار گرفت به علاوه توصیف زمینه مورد بررسی، ارائه توضیحات لازم در مورد مشارکت کنندگان و استفاده از نقل قول های مستقیم آنان نیز در این راستا انجام شد.

نتایج

مشارکت کنندگان در این مطالعه شامل ۱۲ نفر از جمله ۶ مرد و ۶ زن بودند. میانگین سنی مشارکت کنندگان ۵۰ سال بود. سایر مشخصات دموگرافیک در جدول شماره ۱ آورده شده است. تحلیل حاصل از داده های جمع آوری شده از مشارکت کنندگان در این تحقیق منجر به استخراج ۳ طبقه اصلی و ۹ زیرطبقه گردید. یافته های پژوهش نشان داد فرایند عدالت آموزشی بین اساتید دانشگاه های علوم پزشکی در ۳ سطح مرتبط با هم رخ می دهد که شامل فرصت های برابر آموزشی، تبعیض و پیامدهای عدالت آموزشی بود. فرصت های برابر آموزشی برای عدالت آموزشی بین اساتید به عنوان طبقه

کنن خاله بازی میشه . میدیم به دختر خاله خودمون و به اون هیت علمی که لیاقتش را داره نمیدیم این میتونه از مصادیقش باشه (مصاحبه کننده شماره ۳).

یکی از مشارکت کنندگان در خصوص تبعیض بین گروه‌های آموزشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی گفت: به چیزهایی را ادم باید یا تجربه کرده باشه و یا دیده یا شنیده باشه که بخواد بگه. از لحاظ شیوه مدیریتی من می‌تونم بحث رانت مدیریتی را بیارم وسط و بگم اگر رئیس از یه گروه خاصی هست حق نداره معاونش هم از همون گروه باشه یعنی گروه اینا فقط ریس باشه و بقیه گروه‌ها فقط برن کارآموزی، تازه تئوری‌ها را هم بده به فک و فامیلش که تو دانشکده هستن و دیگه به بقیه گروه‌های آموزشی کاری نداشته باشه اونا برن کارهای دیگه بکنن. این هم یه جور بی عدالتی و تبعیض هست (مصاحبه کننده شماره ۳).

مشارکت کنندگان به عدم توزیع عادلانه امکانات بین دانشگاه دولتی و غیر دولتی اشاره داشتند به طوری که آنها معتقد بودند عمده امکانات آموزشی، رفاهی، پژوهشی، وجود دوره‌های آموزشی برای اساتید، حقوق و مزایا و غیره در دانشگاه‌های دولتی و بزرگ متمرکز شده و سایر دانشگاه‌ها از جمله دانشکده‌های اقماری و دانشگاه آزاد از امکانات نامتعادل و بسیار ضعیفتری برخوردار هستند. مشارکت کننده ای در این خصوص گفت:

در عدالت آموزشی یکی از مولفه‌های تاثیر گذار اساتید هستند. در یک دانشگاه اساتیدش ممکن است دکتری و فوق دکتری و دوره دیده باشند. اساتید ممکن است Update و خیلی به روز باشند و روش تدریس عالی داشته باشند ولی در یک دانشکده دیگر ممکن است اساتید تحصیلات پایین تری داشته باشند یا دوره‌هایی ممکن است دیده باشند که به درد آموزش نمی‌خورد و نحوه تدریس شان مناسب نیست. اینها در عدالت آموزشی تاثیر گذار است (مصاحبه کننده شماره ۱۰).

پیامدهای عدالت آموزشی

میشه به کسانی که در سال گذشته ۶ تا مقاله بین المللی داشتن گرانت پژوهشی داده می‌شود. یعنی اونی که پژوهش خوب بوده اومدیم تشویقش کردیم و بهش دادیم (مشارکت کننده شماره ۳).

تبعیض

طبقه تبعیض با ویژگی‌های " تبعیض بین اساتید رشته‌های علوم پزشکی "، "حاکمیت روابط بر ضوابط"، مدیریت مبتنی بر فرد"، و "عدم توزیع عادلانه امکانات بین دانشگاه دولتی و غیر دولتی" مشخص شد. از موارد مهم در خصوص عدالت آموزشی وجود تبعیض بین اساتید در دانشگاه‌های علوم پزشکی است. مشارکت کنندگان در این خصوص اذعان داشتند در دانشگاه‌های علوم پزشکی اولویت برای اساتید رشته‌های پزشکی، دندان پزشکی و داروسازی است و بقیه اساتید در اولویت‌های پایین تری قرار دارند. این تبعیض در موارد مختلف از جمله امکانات آموزشی، اعطای امتیاز و ارتقاء، فضای فیزیکی و بالینی و ... مورد تاکید مشارکت کنندگان بود.

یکی از مشارکت کنندگان در خصوص تبعیض بین اساتید رشته‌های علوم پزشکی این چنین گفت: متأسفانه این دیدگاه وجود داشته و وجود هم داره که رشته‌های پزشکی و اساتید اونها را رشته‌های اصلی می‌دونن و بقیه را زیر مجموعه میدونن و خیلی از مسئولینی که تصمیم گیر برای آموزش هستند عمدتاً پزشکان و اساتید رشته‌های پزشکی هستند اصلاً رشته‌های دیگر را مهم نمی‌دونن و حساب نمی‌کنن. خیلی از این افراد پزشک هستن متخصصین بالینی هستن و رشته‌های دیگه از نظر اونها خیلی ارزشی نداره و یا به اندازه ای مهم نیست که اون سه رشته اصلی دارند (مصاحبه کننده شماره ۴).

مشارکت کننده دیگری در خصوص حاکمیت روابط بر ضوابط از جمله لابی گری در نظام آموزشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی بیان کرد: عدالت بین اساتید کلی تر هست و همیشه گفت عدالت آموزشی. اگر فقط چون تو محیط آموزشی هست بخوایم بگیریم میتونم اینو بگم که مثلاً وقتی بورسیه ای میاد دانشکده اعضای هیت علمی میخوان استفاده

علمی باید وجود داشته باشد ولی در عمل ۲۰ عضو هیات علمی هست هر استادی دو برابر شرح وظایفش و دو برابر توانش و شاید هم بیشتر باید کار کند تا اون کمبود را جبران کند. بنابراین هر دو استاد و دانشجو تحت تاثیر قرار می گیرند. باعث میشه استاد زودتر دچار فرسودگی بشه خستگی زودرس، بی حوصلگی سراغش میاد که این موضوع میتونه روی کیفیت آموزشش تاثیر بزاره (مصاحبه کننده شماره ۴).

یکی از مشارکت کنندگان در خصوص پیامدهای ثانویه عدالت آموزشی مانند توسعه یافتگی بیان کرد: عدالت آموزشی یکی از راهبردهای اصلی است در توسعه هر کشوری است اگر بخواهیم بخواهیم یک جامعه توسعه یافته داشته باشیم یا پیشرفت را در جامعه داشته باشیم یکی از رکن های اصلی این است که عدالت آموزشی وجود داشته باشد (مصاحبه کننده شماره ۴).

مشارکت کننده دیگری در خصوص ایجاد ذهنیت منفی در افراد به عنوان یکی از پیامدهای ثانویه عدم رعایت عدالت آموزشی اضافه کرد: در سیستم آموزشی اگر عضو هیات علمی احساس کند که عدالت وجود ندارد این طبیعتاً روی دیدگاهش، برخوردهایش تاثیر می گذارد. در دبستان هم اگر باشید و بی عدالتی را ببینید تا زمان مرگتان یادتون می مونه که این بی عدالتی در مورد شما شده است. در ذهن ها باقی می ماند (مصاحبه کننده شماره ۱۲).

طبقه پیامدهای عدالت آموزشی با ویژگی های " پیامدهای اولیه"، و " پیامدهای ثانویه" مشخص شد. از موارد مهم در خصوص عدالت آموزشی بروز برخی پیامدهای مثبت و منفی در دانشگاه های علوم پزشکی است. مشارکت کنندگان در این خصوص اذعان داشتند برقراری عدالت آموزشی در دانشگاه های علوم پزشکی به خصوص برقراری عدالت بین اساتید می تواند به پیامدهای مثبتی مانند توسعه یافتگی منجر شود این در حالی است که عدم برقراری عدالت آموزشی بین اساتید منجر به پیامدهای مخرب مانند اختلال در کیفیت عملکرد آموزش، بی انگیزگی و غیره می شود. لذا برقراری یا عدم برقراری عدالت آموزشی بین اساتید در دانشگاه های علوم پزشکی می تواند به پیامدهای اولیه و ثانویه ای منجر شود. یکی از مشارکت کنندگان در خصوص پیامد اولیه عدالت آموزشی مانند بی انگیزگی در اساتید به عنوان نتیجه بی عدالتی آموزشی این چنین بیان کرد: با توجه به اینکه در شرایط کنونی بنده هیات علمی هستم، اگر بی عدالتی بینم انگیزه خودم را از دست می دهم. برای کاری که انجام می دهم، برای اینکه نحوه ارزشیابی همه به یک شکل است اما از نظر اون چیزی که بار آموزش دارد برای همه یکسان نیست ولی ارزشیابی هایمان داره شبیه هم می شود، این باعث بی انگیزگی من می شود (مصاحبه کننده شماره ۱۱).

مشارکت کننده ای نیز در خصوص پیامدهای اولیه عدم رعایت عدالت آموزشی در دانشگاه های علوم پزشکی این چنین گفت: وقتی که برای رشته ای ۴۰ تا عضو هیات

جدول شماره ۱. جدول مشخصات مشارکت کنندگان در مطالعه

ردیف	سن	جنس	سمت	سابقه کار	رشته	رتبه علمی
۱	۶۵	مذکر	مسئول فعلی و اسبق در وزارت بهداشت	۳۰	متخصص داخلی	استاد
۲	۶۴	مذکر	مدیر تحصیلات تکمیلی دانشگاه	۳۳	متخصص عفونی	مربی
۳	۴۹	مؤنث	معاون آموزشی و رییس مرکز تحقیقات	۲۰	دکتری آموزش پرستاری	استاد
۴	۵۰	مذکر	ریاست دانشکده	۵	PHD	استادیار
۵	۴۸	مذکر	ریاست دانشکده عضو بورد،	۲۱	PHD	استاد

۶	۴۶	مؤنث	مدیر گروه	۱۵	PHD	دانشیار
۷	۵۰	مذکر	مدیر گروه	۱۹	فوق تخصص	دانشیار
۸	۴۷	مؤنث	هیئت علمی	۱۷	PHD	استادیار
۹	۳۲	مونث	هیئت علمی	۳	کارشناسی ارشد	مری
۱۰	۴۰	مذکر	هیئت علمی	۸	کارشناسی ارشد	مری
۱۱	۵۵	مونث	معاون آموزشی		PHD	دانشیار
۱۲	۵۵	مونث	معاونت پژوهشی دانشکده	۲۴	PHD آموزش پزشکی	دانشیار

جدول ۲. روند شکل گیری طبقات، زیرطبقات و طبقات اولیه

طبقات	زیرطبقات	طبقات اولیه
فرصت‌های برابر آموزشی	ایجاد فرصت آموزش مبتنی بر توانمندی	ایجاد فرصت‌های عادلانه توزیع عادلانه واحدهای درسی بین اساتید
	عدالت مداری در محیط‌های آموزشی	توزیع عادلانه امکانات آموزشی عدالت در توزیع امکانات و تسهیلات بین دانشگاه‌ها
	اعطای امتیاز بر اساس توانمندی	ارتقاء اساتید مبتنی بر شایستگی
	تبعیض بین اساتید رشته‌های علوم پزشکی	اولویت دادن به اساتید رشته‌های پزشکی امکانات رفاهی نابرابر
تبعیض	حاکمیت روابط بر ضوابط	لابی‌گری در نظام آموزشی
	مدیریت مبتنی بر فرد	تبعیض بین گروه‌های آموزشی
	عدم توزیع عادلانه امکانات بین دانشگاه دولتی و غیر دولتی	برخورد تبعیض آمیز بین دانشگاه آزاد و دولتی بی انگیزگی
	پیامدهای اولیه	اختلال در کیفیت عملکرد آموزش توسعه یافتگی
پیامدهای عدالت آموزشی	پیامدهای ثانویه	احساس مسئولیت نسبت به آموزش ایجاد ذهنیت منفی در افراد

بحث

علوم پزشکی شامل طبقات فرصت‌های برابر آموزشی، تبعیض و پیامدهای عدالت آموزشی می‌باشد. در محیط‌های آموزشی به ویژه دانشگاه‌ها وجود شرایط عادلانه و رعایت عدالت آموزشی می‌تواند در روحیه و عملکرد آموزشی -

هدف مطالعه حاضر تبیین عدالت آموزشی بین اساتید دانشگاه‌های علوم پزشکی بود. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد برقراری عدالت آموزشی بین اساتید در دانشگاه‌های

اساتید در دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌شود. عسگری (۱۳۸۴) نیز در بررسی منابع افت انگیزشی دانشجویان و اساتید دانشگاه از دیدگاه آنان، عدم رضایت از امکانات و سطح آموزشی دانشگاه به طور یکسان در کل گروه‌ها و وجود تبعیض در این خصوص را ذکر نمودند که باعث صدمات انگیزشی چشمگیر شده بود (28). آنچه در اغلب دانشگاه‌های علوم پزشکی باید به آن توجه نمود رفع تفاوت و تبعیض و برقراری عدالت آموزشی بین همه رشته‌ها و گروه‌های تحصیلی است (29). همچنین یکی از طبقات استخراج شده در مطالعه فاطمی و همکاران به عنوان عوامل بازدارنده عدالت آموزشی از دیدگاه متولیان آموزش دانشگاه علوم پزشکی، تفاوت و تبعیض بین رشته‌ها و اساتید در رشته‌های مختلف تحصیلی بود (16) که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد. به نظر می‌رسد وجود تبعیض بین رشته‌ها و تعارضات در محیط کار واقعی از جمله عوامل تاثیرگذار بر عدالت آموزشی است. با توجه به اینکه تلاش برای عدالت آموزشی مشابه عدالت در سایر خدمات بوده و به دنبال این حس طبیعی و قانونی "برابر شناختن انسان‌های جامعه از برخی حقوق" است و از طرفی جهت ارتقای آموزش و کسب صلاحیت و حرفه ای شدن نیز ضروری است، لزوم توجه بیشتر به رفع تبعیض و حل تعارضات در محیط کار واقعی را می‌طلبد (30).

از دیگر مضامین استخراج شده در مطالعه حاضر، پیامدهای عدالت آموزشی است. مشارکت کنندگان معتقد بودند که رعایت یا عدم رعایت عدالت آموزشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌تواند با تبعات مختلفی برای اساتید به همراه داشته باشد که این تبعات می‌تواند انگیزه اساتید و به طور کلی توسعه یافتگی و وجود جامعه پایدار را تحت تاثیر قرار دهد. الدریدج^۱ معتقد است که رعایت عدالت آموزشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی، می‌تواند منجر به ارتقای سطح انگیزه و عملکرد گردد (31). همسو با یافته مطالعه حاضر، بنت (۲۰۰۱)، معتقد هستند برابری فرصت‌های آموزشی در

پژوهشی موثر باشد (۲۲). به طوری که در همین راستا نتایج مطالعات نشان داده اند ارتباط معکوس و معناداری بین عدالت آموزشی با ابعاد مختلف فرسودگی کیفیت آموزش شامل خستگی هیجانی، بی‌علاقگی و ناکارآمدی وجود دارد (۲۴ - ۲۳). بنابراین بهبود وضعیت عدالت آموزشی می‌تواند با کاهش فرسودگی آموزشی همراه باشد. در محیط‌های تحصیلی و به ویژه دانشگاه‌ها وجود شرایط عادلانه و رعایت اصول و قواعد عدالت از طریق انتقال حس ارزشمندی به اساتید می‌تواند آنها را به رفتارهای با انگیزه و ارتقای توانمندی متمایل نماید. علاوه بر این ادراک حضور عدالت، تردیدها و نگرانی‌های افراد در باب تضييع حقوق و آزادی آنها برطرف می‌کند (۲۵). یکی از مضامین اصلی مطالعه حاضر از نگاه مشارکت کنندگان، فرصت‌های برابر آموزشی بود. به طوری که همه اساتید باید از فرصت‌های آموزشی عادلانه و دسترسی یکسان به امکانات و منابع برخوردار باشند. عدالت آموزشی به معنای فراهم آوردن فرصت‌های برابر آموزشی برای اساتید است که به برابری در برخوردهای سیستم آموزشی با اساتید مربوط می‌شود (۲۶). یکی از طبقات استخراج شده از دیدگاه مشارکت کنندگان در مطالعه کیفی موسوی و همکاران نیز برخورداری از تسهیلات، امکانات و تجهیزات برابر بود. به طوری مشارکت کنندگان در این مطالعه معتقد بودند در دانشگاه‌های علوم پزشکی بایستی چه در دانشکده‌ها و چه در بیمارستان‌ها همه از امکانات آموزشی و پژوهشی یکسانی برخوردار باشند (۱۶). نتایج مطالعه شیرانی و همکاران نیز ضمن اشاره به یافته‌های همسو و مشابه با نتایج پژوهش حاضر، بر لزوم بهره مندی از شرایط و امکانات آموزشی یکسان در جریان آموزش بالینی تاکید دارد (۲۷).

از مضامین مهم دیگر حاصل در مطالعه حاضر، تبعیض بود. به طوری که وجود تبعیض بین اساتید رشته‌های پزشکی با دیگر رشته‌های تحصیلی و همچنین تبعیض بین اساتید دانشگاه‌های دولتی و آزاد منجر به نقض عدالت آموزشی بین

¹ Eldridge

برابر و مساوی به همه فرصت‌های آموزشی بدون در نظر گرفتن رشته تحصیلی، نوع دانشگاه، قومیت، جنسیت و دیگر عوامل است. به طوری که همه اساتید در محیط دانشگاه از امکانات موجود به طور یکسان برخوردار شوند تا زمینه برای رشد و شکوفایی فراهم شود و اساتید انگیزه کافی برای تلاش در راستای رسیدن به هدف را داشته و بتواند در کار خود بهترین عملکرد را به نمایش بگذارد.

نتیجه گیری

یافته‌های این مطالعه نشان داد که در برقراری عدالت آموزشی بین اساتید دانشگاه‌های علوم پزشکی بایستی به مواردی از جمله فرصت‌های برابر آموزشی، تبعیض و پیامدهای عدالت آموزشی توجه نمود. لذا با شناخت مناسب از نوع رابطه و نحوه تاثیرگذاری ابعاد عدالت آموزشی بر کیفیت آموزشی اساتید، مدیران و تصمیم گیرندگان دانشگاه این امکان را به دست می‌آوردند تا جهت توسعه ابعاد عدالت در دانشگاه به اقدامات مناسب تری دست بزنند و بدین ترتیب موجبات برقراری عدالت آموزشی و بهبود کیفیت آموزشی را فراهم آورند.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران از همکاری صمیمانه مشارکت کنندگان در این پژوهش کمال سپاس و قدردانی را دارند.

تعارض منافع

تعارض منافی بین نویسندگان در این مطالعه وجود ندارد. این مقاله مستخرج از رساله دکتری راحله محمدی دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل می‌باشد.

بعد کلان نوعی نگاه انسان گرایانه و عدالت خواهانه را با خود به همراه دارد که غالباً به عنوان یک شاخص جامعه توسعه یافته در نظر گرفته می‌شود اما در بعد خرد برابری فرصت‌ها و عدالت آموزشی ابزار و سازو کاری است که موجب شکوفا شدن اندیشه‌های خلاق شده و امکان پرورش قابلیت را برای همه به طور یکسان تامین می‌کند (32). همچنین پایبندی به اصول عدالت در محیط‌های آموزشی، زمینه تقویت انگیزه و احساس مسئولیت، تعهد و وفاداری در مقابل تضعیف رفتارهای انحرافی مانند ذهنیت منفی نسبت به آموزش، خستگی و غیره را فراهم می‌آورد (33 - 34) که با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی دارد. همسو با نتایج مطالعه حاضر، بر اساس نتایج مطالعه ای یکی از پیامدهای عدم رعایت عدالت آموزشی، بیانگر اهمیت رعایت عدالت آموزشی در ارتباط با تاثیر آن در میزان یادگیری، انگزش و ذهنیت مثبت یا منفی نسبت به کلاس درس و مساله مهم آموزش است (35). نتایج پژوهش پیترو و دالبرت (۲۰۱۰) و همچنین بگ و مولر (۲۰۰۶) نیز در تایید با یافته‌های مطالعه حاضر موید این نکته است که اساتید در صورت احساس بی عدالتی آموزشی از سوی دانشگاه دچار بی انگیزگی، ضعف عملکرد و همچنین رفتارهای ساختارشکنانه در کلاس درس و دانشگاه می‌شوند (۳۷ - ۳۶).

در واقع می‌توان گفت پیشرفت جامعه امروز ما منوط به تحقق و رعایت عدالت آموزشی است. عدالت آموزشی می‌تواند دانشگاه‌های علوم پزشکی را در همه حوزه‌ها دچار تحول نماید و زمینه بروز استعدادها و توانمندی‌ها را در سطوح کلان فراهم نماید. در این مطالعه عدالت به معنی دسترسی

Reference

- Sanagoo A, Nomali M, Joubari L. Explanation of educational equity among Medical Sciences students: evaluation of Medical Sciences Students opinions and experiences. *Future of Medical Education Journal* 2011; 4(3): 39-44 [Persian].
- Sercu, P, Vanpee, R. Home bias in international equity portfolios: A review. *SSRN Electronic Journal*, 37. 2007.
- Masody E, Javaheri M. Analysis of Equal Opportunities Access in Development of Public Higher Education in Iran. *IRPHE*. 2003; 9 (1):73-95.
- Siamian, Z, Rostami, F., Nadi Ghara, A., Abedi, Gh. The students' viewpoint on quality of educational services in Iran. *Journals of the Academy of Medical Sciences of Bosnia & Herzegovina* 2017, 29(1), 48-51
- Khan, A.S. Equity or equality in medical education. *Journal of Educational Evaluation for Health Professions* 2012; 9 (3): 12 - 21.

6. Fatemi S, Moosavi S, Nikro R, Mohemkar-kherandish S. Exploration of Medical Sciences Students and Educational Custodians View about Educational Equity in Clinical Environment.. RME. 2016; 8 (4):1-10.
7. Mohammadi E. The Relationship between Academic Ethics with Educational Justice and Academic Commitment and Deception of Students of Kashan University. [Thesis] Maser Kashan University, Faculty of Literature and Human Sciences 2015. [Persian].
8. Ansari M, Rajabi M. An Analysis of the Components of Educational Justice by John Rawls, in Proceedings of the Seventh National Conference of the Iranian Philosophy of Education Association. Iranian Philosophy of Education Association, Shiraz University 2016.
9. Marzooghi R, Heidari M, Heidari E. The Impact of Educational Justice on Students' Academic Burnout in the University of Social Welfare and Rehabilitation Science, Tehran, Iran. Strides Development of Medical Education 2013; 10(3): 328-334 [Persian].
10. Abdous M. investigating the effective factors in unequal educational opportunities between girls and boys. Abstracts - Reform Engineering in Education; Education Research Institute, Tehran, 2016.
11. Yousefi Maghsoudbeiki H, Karimiyar Jahromy M. Educational equity in medical science universities: challenges and approaches. Journal of Education Ethics in Nursing 2014; 3(1): 9-17. [Persian]
12. Chisnall K. Exploring Leadership for Excellence and Equity in High Performing Middle Schools. Doctoral [Thesis]. University of North Carolina, 2010.
13. Malekzadeh R, Abedi G, Rezai M S, Yazdani P. The Process of Establishment of Territorial Agenda and Development and Innovation in Medical Education in Iran. Clin Exc. 2017; 7 (1):49-63.
14. Lind, E., Bos, K.d. When fairness works: Toward a general theory of uncertainty management. Journal of Research in Organizational Behavior 2002, 24: 181-223
15. Folger, R. Fairness as denounce: Theoretical and cultural perspectives on organizational justice. Information Age: Greenwich. 2001.
16. Fatemi S, Moosavi S, Nikro R, Mohemkar-kherandish S. Exploration of Medical Sciences Students and Educational Custodians View about Educational Equity in Clinical Environment.. RME. 2016; 8 (4) :1-10
۱۷. Golparvar M. The Role of Academic Ethics, Educational Justice and Injustice among University Student's Education/Citizenship Behaviors. Educational Management Innovations (New Thoughts in Educational Sciences). 2010; 5(4): 25 – 41.
۱۸. Polit D.F., Beck C.T. Essentials of nursing research: Appraising evidence for nursing practice. Lippincott:Wolters Kluwer Health; 2013.
۱۹. -Streubert, H., Carpenter. Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative. Lippincott: Williams & Wilkins. 2007.
۲۰. Strauss, A. and Corbin, J. Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques. Newbury Park, CA: Sage Publications. 1998.
۲۱. Polit, DF. Hungler, BP. Nursing Research: Principles and Methods, Lippincott, Philadelphia. 2006.
۲۲. Yamani N, Shaterjalali M, Eghbali B. Educational justice from the perspective of postgraduate students in a medical school in Iran: a qualitative study. Res Dev Med Educ. 2017; 6(1):23-28.
۲۳. Marzooghi, R, Heidari, M, Heidari, E. [The Impact of Educational Justice on Students' Academic Burnout in the University of Social Welfare and Rehabilitation Science, Tehran, Iran], Journal of Medical Education Development Center 2013, 10 (3), 328-334. (in Persian)
۲۴. Heidarzadeh A, Dehghan M, hahmohamadipour P, Taheri Z, Azizzade forouzi M. Relationship between Educational Equity, Academic Burnout and Achievement among Students at Kerman University of Medical Science. Education Development of Jondishapoor 2016; 7(4): 298 – 306.
۲۵. Berkovich, Izhak. A socio-ecological framework of social justice leadership in education, Journal of Educational Administration 2014, 52 (30): 3 – 14.
۲۶. Maxwell, Bronwen& Duckworth, Vicky. Extending the mentor role in initial teacher education: embracing social justice. International Journal of Mentoring and Coaching in Education 2015 4(1): 23 – 31.
27. Sharani R, Zahedi M, Moezi M. Investigating the effective factors on educational justice from the perspective of students: The perspective of Shahrekord School of Health. Journal of Education Development Center of Shahrekord University of Medical Sciences, 2011; 1 (2): 80 – 88.
28. Askari J. Assessment of risk factors of motivational deficiencies in university students from their viewpoints. Iranian journal of psychiatry and clinical psychology 2006; 11(43): 455-462. [In Persian].
29. Freshwater D, Stickley T. The heart of the art: emotional intelligence in nurse education. Nurs Inq 2004; 11(2): 91-98.
30. Bassegy MO. (2016). Culturally responsive teaching: Implications for educational justice. Education Sciences; 6(4):35.

31. Eldridge C. (2012). Principals leading for educational equity: social justice in action. Doctoral dissertation. University of Maryland; Available from URL: <http://drum.lib.umd.edu/handle/1903/12669>.
32. Bennett, C. (2001). Genres of research in multicultural education. *Review of Educational Research*; 71(2), 171-217.
33. Mitchell JI, Gagné M, Beaudry A, Dyer L. (2012). The role of perceived organizational support, distributive justice and motivation in reactions to new information technology. *Computers in Human Behavior*; 28(2):729-38.
34. Couto LL, Alencar HM, Moraes TM. (2015). Justice teaching: motivation of elementary school teachers. *Temas em Psicologia*; 23(2):383-97.
35. Yarigholi B. Students' Experience of Instructors' Justice: A Phenomenological Study. *Educ Strategy Med Sci*. 2014; 7 (4):265-272.
36. Peter F, Dalbert C. (2010). Do my teachers treat me justly? Implications of students' justice experience for class climate experience. *Contemp Educ Psychol.*; 35(4):297-305.
37. Bègue L, Muller D. (2006). Belief in a just world as moderator of hostile attributional bias. *Br J Soc Psychol.*; 45(Pt1):117-26.

*Original Article***Explaining Educational Justice among professors of medical sciences universities**

Received: 09/04/2022 - Accepted: 15/08/2022

Rahele Mohammadi¹
 Yousef Namvar^{2*}
 Azam Rastgoo¹
 Masoomeh Kheirkhah^{3, 1}
 Tooran Soleimany¹

¹Department of Educational Sciences,
 Ardabil Branch, Islamic Azad
 University, Ardabil, Iran

²Department of Educational Sciences,
 Ardabil Branch, Islamic Azad
 University, Ardabil, Iran

(corresponding author)

³Department of Midwifery, Faculty of
 Midwifery Nursing, Iran University of
 Medical Sciences, Tehran, Iran

Email: yosefy650@yahoo.com

Abstract

Introduction: Educational justice is one of the most important goals in educational systems around the world. Educational justice can transform education in all areas, providing the ground for the emergence of talents and abilities at the macro level. Therefore, this study was conducted to explain the educational justice between professors in medical universities using grounded theory study.

Method: The present study is a grounded theory study that was conducted with the participation of 12 professors of medical universities using purposive sampling in 2020-2021. Sampling was continued until data saturation was reached. Data were collected using in-depth and face-to-face interviews. All interviews were recorded, handwritten and then analyzed line by line, and Microsoft Word 2013 software was used to record the interviews and the extracted codes. Strauss and Corbin 1998 were used to analyze the data.

Results: Participants in the study included six men and six women. Educational justice among students in medical universities included the three main categories of equal educational opportunities, discrimination and the consequences of educational justice. Each class consists of several subcategories. Equal educational opportunities was identified as the central concept of research.

Conclusion: Familiarity with how medical universities deal with the issue of educational justice can be effective in distributing educational justice among professors in different universities and thus provide a basis for motivation and empowerment and innovation of professors at the micro and macro levels.

Key words: Educational Justice, Professors, Grounded Theory, Qualitative Study, University of Medical Sciences

Acknowledgement: There is no conflict of interest